

LANDELIJK BERAAD

VAN CHEFS JEUGDPOLITIE

VAN GEMEENTE- en RIJKSPOLITIE

1. Inleiding.
2. De voorstellen inhoudelijk bezien.
 - 2.1. Verplichting en verzanding.
 - 2.2. Gewone handelingen met jeugdigen.

COMMENTAAR OP HET
EINDRAPPORT ZEDELIIKHEIDS-
WETGEVING (Cie. Melai)

September 1962

Inleiding

In juli 1972 heeft de door de Minister van Justitie ingestelde adviescommissie voor de Wet op de Straffen haar Eindrapport uitgebracht.

Het Eindrapport besteedt aandacht aan de (veranderde) sedelijkenormen en de daarmee samenhangende wijziging in het algemeen en de art. 242 e/v

2. De voorstellen inhoudelijk bezien.

In de 2.1. Verkrachting en aanranding. Het is het meest omstreven van de commissie om de wetgeving op dit gebied te vereenvoudigen en dergelijke hebben

2.2. Sexuele handelingen met jeugdigen. gereserveerd op de voorstellen.

Ook het landelijk Beraad van Chiefs Jeugdpolitie van Gewesten en Rijkspolitie heeft zich geïnteresseerd in de inhoud van het rapport.

Vanuit de gedachte dat het Eindrapport en de reacties vanuit de maatschappij de basis zullen vormen voor een wijziging van de Wet op de Straffen, zal de Minister van Justitie en Wetenschappelijk zullen resulteren in een wet, waarvan de hantering voornamelijk voor rekening van de politie zal komen, heeft ook het landelijk Beraad gewild er goed aan te doen het rapport van commentaar te voorzien.

1. Wetgeving op de Straffen

Het landelijk Beraad acht het een goede zaak dat de veranderde opvattingen over sedelijkenormen hun weerslag vinden in de strafbepalingen van ons Wetboek van Strafrecht.

De door de Cij. welzij-gehandeerde uitgangspunten:

- dat wij niet willen dat de individuele vrijheidsbeleving van de burger op seksueel gebied tot onaanvaardbare uitingen en gevolgen tegenover de mederechtigden zou leiden, is het ingrijpen van de strafwetgever gerechtvaardigd.
- dat twee punten centraal behoren te staan:
 - x de bescherming van de vrijheid van de burger bij het aangaan of afwijzen van seksuele relaties;
 - x bescherming van rechtsgenoten, wier verzoeken tot seksuele zelfbepaling vervallen is, tegen de seksuele verzoeken van derden werden door het landelijk Beraad in principe onderschreven.

Inleiding

In juli 1980 heeft de door de Minister van Justitie ingestelde advies-Cie Zedelijkheidswetgeving haar Eindrapport uitgebracht. Het Eindrapport besteedt aandacht aan de (veranderende) zedelijkheidsopvattingen in onze samenleving in het algemeen en de art. 242 t/m 249 Wetboek van Strafrecht in het bijzonder.

In de afgelopen 2 jaar is het rapport regelmatig onderwerp van discussie geweest; vele organisaties, belangengroeperingen en dergelijke hebben gereageerd op de voorstellen.

Ook het Landelijk Beraad van Chefs Jeugdpolitie van Gemeente- en Rijks-politie heeft zich gebogen over de inhoud van het rapport.

Vanuit de gedachte dat het Eindrapport en de reacties vanuit de maatschappij de basis zullen vormen voor een wetsontwerp van de Minister van Justitie en uiteindelijk zullen resulteren in een wet, waarvan de hantering voornamelijk voor rekening van de politie zal komen, heeft ook het Landelijk Beraad gemeend er goed aan te doen het rapport van commentaar te voorzien.

1. Uitgangspunten/filosofie

Het Landelijk Beraad acht het een goede zaak dat de veranderde opvattingen over zedelijkheidsnormen hun weerslag vinden in de strafbepalingen van ons Wetboek van Strafrecht.

De door de Cie Melai gehanteerde uitgangspunten :

- dat alleen indien de individuele vrijheidsbeleving van de burger op seksueel gebied tot onaanvaardbare uitingen en gevolgen tegenover de mederechtsgenoten zou leiden, is het ingrijpen van de strafwetgever gerechtvaardigd.
- dat twee punten centraal behoren te staan :
- * de bescherming van de wilsvrijheid van de burger bij het aangaan of afwijzen van seksuele relaties;
- * bescherming van rechtsgenoten, wier vermogen tot seksuele zelfbepaling onvolkomen is, tegen de seksuele verlangens van derden worden door het landelijk Beraad in principe onderschreven.

Binnen het kader van "bescherming van rechtsgenoten, wier vermogen tot sexuele zelfbepaling onvolkomen is" noemt de Cie Melai als voorbeeld "de jeugdigen".

Met enige nadruk stelt het Landelijk Beraad dat binnen deze beschermingsgedachte gestreefd moet worden naar een zo groot mogelijk zelfbeschikkingsrecht van jeugdigen.

2. Voorstellen inhoudelijk bezien

2.1. Verkrachting en aanranding

Het voorstel om aan het begrip "verkrachting" een ruimere inhoud dan thans het geval is te geven (vanuit de overweging dat ook andere afgedwongen sexuele handelingen dan geslachtsgemeenschap minstens zo kwetsend kunnen zijn) wordt positief beoordeeld.

* Het laten vervallen van het element "buiten echt" wordt als een waardevolle wijziging van de deliktsomschrijving gezien, verkrachting wordt door ons als strafwaardig gedrag beschouwd, ongeacht of een en ander al of niet binnen een huwelijksrelatie plaats vindt.

Voor wat betreft de "uitholling" van het begrip aanranding kan nog het volgende opgemerkt worden:

- terwijl het begrip sexuele handelingen t.a.v. verkrachting nader gespecificeerd is, ontbreekt een toelichting voor aanranding;; met het oog op de praktische hanteerbaarheid is nadere uitleg gewenst;
- de vraag rijst of de uitholling van het begrip aanranding handhaving van het huidige strafmaximum rechtvaardigt;
- de in de deliktsomschrijving van aanranding opgenomen kwalificatie "in vereniging" dient evenzeer van toepassing te zijn op verkrachting.

2.2. Sexuele handelingen met jeugdigen

Thans is geslachtsgemeenschap met jeugdigen, jonger dan zestien jaar strafbaar gesteld.

Ten aanzien van deze categorie minderjarigen wordt voorgesteld, dat personen, die hen bewegen tot het dulden of plegen van sexuele handelingen strafbaar zijn.

Het nadeel van de huidige wetgeving is, dat deze niet meer een afspiegeling is van de rechtspraktijk, waarin bij het opsporings- en vervolgingsapparaat een grote terughoudendheid bij de aanpak van deze strafbare feiten valt te constateren.

Het is immers een gegeven, dat vele jongeren, beneden de leeftijd van zestien jaar seksuele contacten, van enigerlei aard, onderhouden. Bij het opgroeien van het kind naar volwassenheid hoort ook de seksuele verkenning op een wijze die passend is voor de seksuele ontplooiing van de jongere.

Hoewel een oordeel over de schadelijkheid van seksuele contacten door en met jongeren niet op de weg van ons Beraad ligt, -'waar ligt de grens' - is een volledige strafbaarstelling van deze contacten niet meer in overeenstemming met de huidige opvattingen. Het zou legislatief gezien een verkeerd uitgangspunt zijn om de differentiatie tussen strafwaardige en niet strafwaardige zaken in het vervolgingsbeleid tot uitdrukking te laten komen.

De voorstellen van de commissie zijn dan ook een duidelijke verbetering ten opzichte van de huidige wetgeving, gebaseerd op de verwachting dat de afschaffing van een afzonderlijke seksualiteitswetgeving niet realiseerbaar is.

- Het uitgangspunt van de commissie: bescherming van jeugdigen, wier vermogen tot seksuele zelfbepaling onvolkomen is, tegen de seksuele verlangens van derden, gebiedt een bepaalde vorm van strafbaarstelling; een zo groot mogelijke zelfbeschikking van jeugdigen dient echter als uitvloeisel van het ook voor hem geldende vrijheidsbeginsel voorop te staan.
- De formulering van de strafbaarstelling, zoals deze door de Cie is verwoord, achten wij onjuist op grond van de volgende overwegingen: strafbaarheid ontstaat wanneer de jongere "bewogen" wordt tot het plegen of dulden van seksuele handelingen.

Hierbij is voorbijgegaan aan de complexiteit van het tot stand komen van seksuele relaties, een complexiteit, die niet te vangen is in het simpele model, waarin het initiatief geheel aan één kant ligt.

ten aanzien van de jeugdige is grondwettelijk.

De wettekst behelst zo een zingaren, waarvan de criteria, die bij de belangensafweging betrokken dienen te worden, in de Memorie van Toelichting een nadere explicatie behoeven.

Sexuele contacten zullen veelal wederzijds worden opgebouwd. Vragen dringen zich op als : uit welke middelen moet het "bewegen" zijn opgebouwd; hoe te interpreteren, wanneer de jongere op het voorstel van de volwassene ingaat en daarna zelf initiatieven neemt ? Hoe vast te stellen of bij achterwege blijven van het initiatief van de volwassene er geen toenadering vanuit de jongere was ontstaan ? Of, wanneer de jongere door reactie van de omgeving schuldgevoelens krijgt, zal hij/zij dan niet in een eventueel later verhoor door de politie de schuld op de volwassene trachten af te wentelen ? Kortom: wie beweegt wie en in hoeverre is dit nu zo belangrijk. Essentieel is dat het sexuele contact met de volledige instemming van de minderjarige tot stand is gekomen zonder dat er door misbruik van overwicht van de kant van de volwassene dit contact op één of andere wijze is geforceerd.

Met de introductie van het begrip "bewegen" in dit wetsartikel is aan zeer gecompliceerde problematiek binnengehaald, welke de belangen van de jeugdige geen recht doet.

- Blijft onverlet dat de wetgever een formulering moet vinden, die enerzijds de sexuele wils- en keuze vrijheid van de jeugdige honoreert, doch anderszins deze beschermt tegen misbruik van omstandigheden, die situationeel bepaald kunnen zijn en niet limitatief in een wetstekst uitgedrukt kunnen worden. Een uitzondering hierop vormen de afhankelijke minderjarigen, hetgeen hierna ter sprake komt.

Het dwingen van jongeren tot het aangaan van sexuele contacten wordt door eerdergenoemde artikel van de commissie reeds ondervangen.

Er kunnen zich situatie's voordoen, waarin de jongere niet gedwongen wordt tot het aangaan van een sexueel contact, doch hij/zij het gevoel heeft "er niet onderuit" te kunnen en dus wél bescherming behoeft.

De tekst van het artikel zal dusdanig verwoord moeten worden, dat hierin een belangenafweging tot uitdrukking wordt gebracht, dat wil zeggen er is sprake van strafbaarheid, tenzij het sexuele contact met de volledige instemming van de minderjarige plaats vindt.

De sexuele handeling is strafbaar tenzij met de nodige zorgvuldigheid ten aanzien van de jeugdige is gehandeld.

De wettekst behelst zo een zorgnorm, waarvan de criteria, die bij de belangenafweging betrokken dienen te worden, in de Memorie van Toelichting een nadere explicatie behoeven.

Criteria zoals:

- vrije participatie van de jeugdige aan het contact (leeftijd, initiatief kunnen bepalend zijn hoeft niet);
- kennis over seksualiteit;
- mogelijkheden tot communicatie in het gezin, gezinsopvattingen;
- houding van de groep(en) waartoe de jeugdige behoort.

Bij deze belangenafweging staat het belang van de minderjarige centraal, met andere woorden het nadeel van het horen van de minderjarige wordt afgewogen tegen het belang van de eventuele strafvervolgning van de dader. (zie rapport commissie Beaufort).

- Artikel 247 (Melai) beoogt afhankelijke minderjarigen tot de leeftijd van zestien jaar te beschermen, door het strafbaarstellen van alle sexuele handelingen door derden met deze leeftijdsgroep, dus ongeacht de wil van de jeugdige zelf.

Terecht, aangezien de afhankelijkheid van het kind tot die leeftijd een nog zo zwaarwegende factor is, dat de bijzondere bescherming gerechtvaardigd is.

De verlaging van de leeftijdsgrens tot zestien jaar mag echter de bescherming van oudere, afhankelijke minderjarigen niet uitsluiten. De instemming van deze minderjarigen dient absoluut vast te staan, om het misbruik van overwicht uit te sluiten.

Indien door een volwassene sexuele handelingen met een afhankelijke minderjarige geëntameerd worden met misbruik van zijn uit de feitelijke verhoudingen voortvloeiend overwicht, is strafbaarstelling geboden.

In de wettekst kan hiertoe aansluiting worden gevonden bij hetgeen reeds als suggestie is aanbevolen ten opzichte van artikel 244 (Melai).

3. Tenslotte

Tenslotte een opmerking over de problematiek van wetgeving en wetshantering. Ook al worden wettelijke regelingen nog zo zorgvuldig en uitputtend geformuleerd, de wijze waarop de politie en Justitie de wet hanteren blijft in belangrijke mate mede bepalend voor de kwaliteit van het eindproduct. Uit het voorgaande commentaar is reeds naar voren gekomen dat met name op het terrein van de zedelijkheidswetgeving een politie/Justitie-optreden vereist is dat op indringende wijze rekening houdt met de belangen/ gevoelens van slachtoffer en verdachte en beantwoordt aan de door de Cie Melai geformuleerde uitgangspunten (zie ook blz. 1 van dit commentaar).

Aanvullende voorwaardenscheppende activiteiten van de overheid, gericht op de verbetering van de kwaliteit van het politiewerk zijn dan ook onontbeerlijk.

Hierbij valt te denken aan opleiding/vorming, efficiënte bedrijfsvoering en voldoende personele middelen.

Wetgeving zal eerst dan een optimale rechtsbescherming bieden, wanneer de overheid ook voldoende mogelijkheden schept voor een goede wetshantering.

VERVOLG OP DE
LEZING VAN 11 SEPTEMBER 1982
WETGEVING EN DE WET

September 1982